

Večernik

»JUTRA«

Leto II. (IX.), štev. 243

Maribor, sreda 24. oktobra 192

Izhaja razum nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri
Račun pri poštnem ček, zav. v Ljubljani št. 11.409
Velja mesečno, prejemnik v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon:
Uredn. 440 Uprava 455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13
Oglaš po tarifi
Oglaš sprejema tudi oglašni oddelček »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica št. 14

Veliki zaroti na sledi

PREISKAVA O UMORU CIRILA HRISTOVIČA NA JESENICAH JE SPRAVILA NA DAN SENZACIJONALNA RAZKRITJA. — NAMERAVAN JE BIL ATENTAT NA KRALJA, PRIBIČEVIČA, DR. MAČKA IN DR. KOROŠČA. — SKRIVNOSTNI NAKLEPI MAKEDONSKIH REVOLUCIONARJEV.

LJUBLJANA, 23. oktobra. Preiskava o umoru visokošolca Cirila Hristoviča iz Beograda na Jesenicah, je dovela do senzacionalnih razkritij.

V nedeljo so Hristoviča pokopali na Jesenicah z njegovo obleko vred. Čim je za to zvedela beograjska policija, je odredila takojšnjo ekshumacijo njegovega trupla, ki je bila dejanski izvršena v ponedeljek med 19. in 20. uro v največji tajnosti.

Ko so pregledali suknjič umorjenega študenta, so našli pod podlogami, zlasti na ramenih, na oprsju in gornjih delih rokavov vstih celo vrsto listin, pisanih na takozvanem nešumečem papirju (mekah, pergamentu podoben papir.)

Med temi listinami je bil tudi nekaj proskriptički seznam oseb, ki bi jih moral Ciril Hristović in še nekateri drugi njegovi tovariši umoriti. Med drugim bi se moral izvršiti atentat na kralja Aleksandra, na ministrskega predsednika dr. Korošča, na Svetozarja Pribičevića in dr. Vladimira Mačka.

Iz korespondence, ki so jo našli v suknjiču umorjenega, na njegovem stanovanju v Beogradu in pri neki njegovi beograjski ljubici, je dalje razvidno, da so nameravali makedonski revolucijon-

narji s temi atentati izzvati v Jugoslaviji kar največjo zmedo, ki bi jo potem izkoristili za svoje politične namene in načrte. Računali so s tem, da bi umor Pribičevića in dr. Mačka še bolj povečal razdor med Beogradom in Zagrebom in dovedel končno do takih komplikacij, ki bi imele za posledico razpad Jugoslavije. To zmedo bi potem makedonska revolucionarna organizacija izkoristila za to, da bi odcepila od Jugoslavije Macedonijo in jo priključila Bolgarski.

Kdo je pravzaprav umoril Hristoviča, še vedno ni dognano. Govori se, da je morilec najbrže neki Milošević iz Beograda, ki je tamkaj znan kot komunist, obenem pa je osumljen, da je zaupnik makedonske revolucionarne organizacije v Sofiji. Beograjska policija je dognala le toliko, da se je Milošević po dogodku na Jesenicah mudil v Beogradu in takoj nato neznanokam izginil.

Podrobnosti preiskave čuvajo policijske oblasti še vedno v največji tajnosti. Vendar pa zatrjuje beograjska policija, da je preiskava o umoru študenta Cirila Hristoviča na Jesenicah odkrila velikopotezno zaroto in da bodo v kratkem sledile še nadaljne senzacionalne aretacije.

Krvava bitka med četami policistov in dvojico zločincev

BREZ PRIMERE V KRIMINALNI ZGODOVINI! — ZLOČINEC NAZADNJE SE UTEKEL.

Od ponedeljka zvečer do torka jutraj se je v Kölnu bila bitka, kakoršne še svet ne pomni. Fronto je tvorilo na eni strani okroglo 400 policistov in nad 1000 civilistov z oklopnimi avtomobili, žarometi, rešilno postajo itd., na drugi strani pa najprej — dva in končno samo eden zločinec.

Že v nedeljo proti večeru je ustavila policijska patrulja sredi mesta tri težke vlomilce in roparje brata Heidgerja in nekega Lindemanna. Zločinci so potegnili revolverje, težko ranili dva policista in več pasantov ter utekli.

V ponedeljek zvečer je pa v kölnskem predmestju Nippes neki civilist spoznal oba Heidgerja ter obvestil o tem najprej pasante, potem pa še policiste, ki so se nahajali v bližini pred sodnijsko zgradbo. Tekom par minut so se razvile neverjetne scene. Zločince sta streljajoč v zasledujočo množico pritekla do neke restavracije ter skušala odpreti osebni avto, ki je stal pred njo. Ker ni šlo, sta z naperjenim revolverjem po restavraciji iskala lastnika, da bi odprl voz. Ni sta ga našla in ker so zasledovalci bili že pred restavracijo, sta se skozi zadnja vrata spustila zopet v beg. Od časa do časa sta streljala nazaj ter ranila več oseb. Ko sta pridrla do križišča cestne železnice, sta se — pov-

spela na najbližji železniški voz, z orožjem izgnala voznika in potnike ter se z največjo naglico odpeljala proti zoološkem vrtu. Starejši je vozil, mlajši je pa streljal na policiste, ki so se vozili za in proti njima.

Ko sta se pripeljala do velikega, z grmovjem obrastlega travnika, sta ustavila, ter se preko grmovja spustila v beg. Na begu preko travnika je bil mlajši brat od strelcev, ki so padali od vseh strani, smrtno zadet, sta rejši je pa beg nadaljeval ter došel do bloka vil, kjer je skočil preko najbližjega plota. Policisti, bilo jih je že okrog 400, so takoj za njim obkolili stavbinsko skupino od vseh strani. Nabralo se je tudi preko 1000 civilistov. Bilo je že blizu polnoči in radi teme so poslali po žaromete. Skupino vil so oblegali vso noč in od časa do časa so na raznih mestih vdrli tudi preko železniških plotov in v vile. Četudi so imeli od žarometov dovolj luči, vendar niso ničesar našli.

Glavni naskok so odložili na jutro in ko se je dovolj zdanilo, so ga tudi izvedli. Našli so ob plotu dvojce browningov in nekaj vlomilskega orodja. Zločinec je med obleganjem utekel.

V boju je bilo ranjenih sedem policistov, med njimi tudi nadporočnik in komesar, eden je od ran že umrl, koliko je ranjenih civilistov, pa še ni znano.

London v vrtinčastem viharju

KOMIČNI PRIZORI MED VIHARJEM PO RAZNIH LOKALIH. — VELIKE POVODNJI V FRANCIJI, ITALIJI IN ŠVICI.

LONDON, 24. oktobra. V ponedeljek zvečer je nastal v središču mesta bliskoma komaj pol minute trajajoči nenavaden srđiti vrtinčasti vihar, ki je povzročil silna opustošenja in obenem tudi nenavadno komične prizore. Na tisoče oken-skih šip je zletelo na kose, na stotine napisnih tabel je padlo na ceste, raz hiše so se valili dimniki in opeka. Tudi cela vrsta ljudi se je nenadoma znašla na tleh. Po zraku so frčale saje, papir in nešteti klobuki. Več streh je bilo razkritih. V neki znani kavarni je vihar odtrgal vrata, vrgel v dvorani navzoče go-ste na tla in prevrnil dve težki in zelo dagoceni kitajski vazi. V neki drugi restavraciji je odnesel vihar raz mize vse prte s posodo vred, goste pa posul na debelo s sajam. Avtobusi in težki omnibusi so se zibali ves čas kot ladje na morju. Zanimivo pa je, da je padal po raznih delih Londona med tem samo rahel dež.

PARIZ, 23. oktobra. Vsled povodnji v francoskih alpih je velika železniška proga Lyon—Ženeva na petih krajih pretrgana. Neki tovorni vlak je včeraj dopoldne v bližini Amberieux zadel na plaz in skočil s tira. Jezero pri Anceyu je več sto metrov daleč prestopilo bregove in poplavlilo železniško progo. Reka Rodan je silno narasla in se je bati, da vsak trenutek poplavi vse nižje ležeče mestne dele Lyona in Avignona.

MILAN, 23. oktobra. Trajno deževje in južno vreme je imelo za posledico težke poplave. V provincah Brescia in Bergamo je prebivalstvo pobegnilo iz več vasi, ker je voda udrila v hiše in odnesla skoro vse pohištvo. Reka Dezzo je naplavila v strugo Oglio ogromne

množine peska. Deželna cesta iz Triden-ta v Brescia je pod vodo, polja med Bo-zenom in Meranom popolnoma poplavl-jena.

BASEL, 23. oktobra. Dolina Arbedo v Bellinzoni je pod vodo. Na več krajih so se vsuli močni plazovi in so se pojavila nova jezera. Vodne mase so že udrle preko nasipa in se razlile po dolini. Šte-vilne rodbine v Arbedu so morale iz-prazniti svoje hiše.

Protižidovske demonstracije v Budimpešti

BUDIMPEŠTA, 23. oktobra. V mi-nuli noči je prišlo zopet do velikih protižidovskih demonstracij budimpe-štanskih visokošolcev. Več omladin-cev je skušalo okrog polnoči vdreti v upravo lista »Az Est«, vendar pa je še pravočasno nastopila policija, ki je demonstrante takoj razpršila. Dose-daj je bilo aretiranih že okrog 208 vi-sokošolcev. Glavno gibanje študen-tov je naperjeno sedaj proti ministr-skemu predsedniku grofu Bethlenu ki mu očitajo, da ščiti žide.

Nov potres v Atenah

ATENE, 23. oktobra. Včeraj je bil v Atenah in okolici zopet močan po-tres, ki je izzval med prebivalstvom silno paniko. V Atenah se je porušilo 35 hiš, okrog 100 poslopij pa je tako težko poškodovanih, da so jih morali izprazniti, ker za človeška bivališča niso več primerna in varna.

Miloš Savić zopet v audijenci pri kralju

BEOGRAD, 23. oktobra. V minist-rskem predsedništvu se je vršila davi konferenca vodstva demokratske stran-ke, katere so se udeležili: Davidović, Marinković, vsi demokratski ministri in posamezni prvaki demokratskega poslan-skega kluba. Na konferenci se je raz-pravljalo o referatih na skupni seji šir-šega glavnega odbora, poslanskega klu-ba in centralnih odborov v Beogradu in Zagrebu. Sklenjeno je bilo, da bo Davi-dović referiral o notranje-političnem po-ložaju, Voja Marinković pa bo podal po-ročilo o naši zunanji politiki. V demo-kratskih krogih zatrjujejo, da bo Davi-dović izrazil tudi pripravljenost demo-kratov za sporazum z Zagrebom in še posebej naglasil, da je vsa četvorna koa-licija pripravljena storiti vse, da pride država iz sedanjega nevzdržnega polo-žaja.

Kralj Aleksander, ki se je več dni mu-dil v Južni Srbiji, se je včeraj vrnil v Topolo. Danes popoldne bo sprejel v audijenci Miloša Savića, ki je vodil zad-nje dni znano akcijo za dosego spora-zuma med Beogradom in Zagrebom. Nje-govi avdijenci pripisujejo politični kro-gi veliko važnost.

Volkovi v Dalmaciji

SPLIT, 23. oktobra. V okolici Drni-ša in Petrovega polja so se pojavile v zadnjem času vsled silnega mraza cele črede volkov, ki so prodrle do člove-ških naselbin in napravile pravcate po-kolje med živino. Pred dvema dnevoma so volkovi napadli tudi dva kmeta, ki sta se vračala domov. Le z največjo te-žavo sta se otrsela lačnih zverin.

Trdovratna Turčija

RIM, 23. oktobra. Italijanska vlada je posredovala pri turški vladi, da bi Turčija priznala albanskega kralja in albansko kraljevino. Posredovanje pa je bilo brezuspešno, ker Turčija tr-dovratno odklanja priznanje kralja Ahmeda Zogu I.

Kurilniška afeta

se je obravnavala včeraj pred okrožnim sodiščem. Dne 31. marca so kurilniški delavci protestirali radi odtegljajev pre-mij in ukinitve živilskega skladišča. Razvile so se tožbe radi žalitve uradni-kov. Obsojen je bil ključavničar Martin Dobič, sedem njegovih tovarišev je bilo pa oproščenih. Dobič se je pritožil in okrožno sodišče je včeraj tudi njega o-prostilo.

Na cesti se je zgrudila

Neža Šafhalter iz Koroške ceste, mati tragično preminulega uslužbenca mestne občine. Pri padcu se je ranila na čelo, obrazu, obeh rokah in levem kolenu. Na tleh ležečo bi skoro povozil drveči mo-tociklist ter bi bila skoraj delala usodo svojega sina, katerega je — kakor znano — zmečkal mestni traktor. Ponesrečen-ki je rešilni oddelček nudil prvo pomoč. Ker so poškodbe lažje narave, so jo od-premili v domačo nego.

Drava naglo narašča

Vsled obilnega deževja v gornjem to-ku Drave je ista od včeraj na danes ne-verjetno naglo narasla. Prebivalci Drav-ske doline se bojé, da se ponovi kata-strofalna poplava, znana iz predlanske in lanske jeseni. Zlasti Ptujsko polje je zopet v nevarnosti za pozne jesenske pridelke. — Naglo narasli valovi nosijo s seboj drevje, drva in dračje, kar je znamenje, da je reka v gornjem toku že stopila iz svoje struge. —

Skrivnostne afere

ŠPIJONAŽA. — NABAVE. — SUMLJIV KRIK. — SUMLJIV MOLK.

Pri nas so pogostoma špijonažne afe-
re in vse so jako čudne. Z velikim raz-
mahom se objavijo ali začno, razblinijo
se pa v malenkost ali v — nič. Imajo še
drugače marsikaj čudnega. Najprej to,
da jih nekateri beograjski listi po svojih
posebnih metodah izrabljajo politično.
Potem je še marsikaj, kar se da najbolj-
še pokazati na konkretnem primeru.

Pred leti je bila špijonaška afera, ki se
je sukala okrog neke lahkožive ženske
Androličeve. Po mentaliteti te osebe bi
bilo vseeno, odkod je doma, ker je taka
oseba že tip svoje vrste. Naglašalo se je
pa vedno in s posebnim povdankom, da
je Androličeva rodona iz Hrvatske in da
je bivala nekaj tudi v Zagrebu. Trdijo
se je, da se je ta ženska vedno sukala
okrog državnih uradov in državnih
funkcionarjev, ter da je tako prišla do
raznih tajnosti, katere je potem prodajala.
Ko se je dognalo, da je spadal med
njene intimnejše znanke tudi neki Hrvat-
ski kapetan, ki je služboval nekje v juž-
ni Srbiji, ni bilo namigavanj v veliki za-
roti ne konca ne kraja. Toliko hrupa je
bilo, da so se prevpili vsi trezni pomisle-
ki: Zakaj naj bi bilo važno, če je po-
kvarjena ženska doma iz Zagreba ali
Beograda? — Kaj je lahko izvedela od
Hrvata-kapetana II. kl.? — S kom je
bila še dobro znana?

Ko je prišla preiskava do teh vprašanj,
je — molk zagrnil vso veliko špijonažno
afero.

Potem so prišle druge take afe-
re s hrupom ob začetku in s tihim in tajnim
koncem. Beograjski politični cinizem si
je vsakokrat dal duška do skrajnosti ra-
čunajoč, da bo tudi pri vsaki gorostas-
nosti in neumnosti nekaj ostalo za seme
mirne in nezaupanja. Če se v listu, ka-
kor je n. pr. »Politika«, servirajo neosno-
vana sumničenja, si ni težko predstavi-
ljati, kaj vse govorijo razni hegemonisti-
čni agitatorji.

Sedaj je zopet misteriozna afera in
sicer v Novem Sadu. Pravijo, da je tu-
di vohunska, lahko bi bila pa tudi slepa-
rija pri nabavi za naše zrakoplovstvo.
Ko so bile izvršene prve aretacije, se je
pisalo, da je glavni krivec Dragotin
Dinič, trgovec in dobavitelj za naše zra-
koplovstvo ravno v inozemstvu. Mislilo
se je, da ga ne bo blizu, Dinič je pa svo-
jo vrnitev napovedal že iz Prage in res
se je tudi vrnil. Sedaj je zaprt.

Oblasti molčijo, Dinič pa govori. Pred
preiskovalnim sodnikom je rekel svoje-
mu odvetniku, da bodo po njegovem
procesu prišli na obtožni klop njegovi
tožitelji in da bo proces svetovne zani-
mitosti. Ta izjava se mnogo komentira
in govori se o velikih svotah po 100.000
Din, ki jih je prejel neki gospod, sin ve-
likega gospoda. Imenujejo se tudi imena
politikov in bivših ministrov.

Te dni se je ustrelil avijatik v Novem
Sadu prideleni tehnični mornariški ka-
petan I. kl. Vladimir Matijevič. Čudne so
okolnosti njegove smrti. Malo pred smr-
tjo so ga obiskali štirje drugi oficirji. Go-
vorilo se, da je šel Matijevič na drugi svet,
da ne bi šli drugi. Njegova soproga se je
zastrupila z veronolom, a je še pri živ-
ljenju. V svojih pismih je kapetan zatrje-
val svojo nečolnost in to je trdila tudi
njegova žena, predno se je zastrupila. V
Novi Sad prihaja mnogo važnih oseb iz
Beograda, baje vse radi skrivnostne
afere.

Mnogo žrtev v krvi in blagu je že bilo
za naše zrakoplovstvo. Ob mnogih tra-
gičnih slučajih se je že pripisovala kriv-
da slabemu materialu. To ni čuda, saj
se od nikoder ne pošilja v svet številno
tako močnih, sposobnostno pa tako sla-
bih nabavnih komisij kot ravno iz Beo-
grada. In končno eni grihi nad narodom
in državo ne morejo biti daleč od drugih.

višji meri pri Cassali. Slišali bomo še
dve njegovi skladbi. Poseben vtis je
napravila njegova sonata v starem
španskem slogu, katero je igrala le-
tos dunajska čelistinja Folgerjeva ob
priliki nastopa Brandl-tria v veliki
kazinski dvorani. Španska glasba po-
seduje posebne značilnosti in se mo-
čno otresa starih italijanskih vplivov.
Postaviti se hoče tudi na narodne po-
sebosti in danes je španska muzikal-
na literatura že bogata in obsega vse
panoge muzikalnega ustvarjanja.
Predstavniki španske glasbe so do-
segli svetovni sloves. Je pa tudi neka-
j posebnega s špansko narodno
glasbo. Ta je namreč absolutirala tek-
om tisočletij vse muzikalne elemen-
te onih narodov, ki so tukaj skozi
daljšo ali krajšo dobo bivali. Znano je,
da je bil pirenejski polotok vsled svo-
je lege med Evropo in Afriko preho-
dišče najraznovrstnejšim narodom, z
najraznovrstnejšo kulturo in da je vse
to zapustilo svoje sledove v narodni
glasbi. Tudi španske virtuozne odlike
je neka posebnost. V njih je neka re-
sna plemenitost, grandeca in južna ži-
valnost. To smo opazovali svoječas-
no pri violinistu Sarasateju in pred
dvema letoma pri Manenu. Ti umet-
niki učinkujejo povsod z neko sug-
estivnostjo. O Cassadi piše ljubljanski
poročevalec »Jutra« ob priliki letoš-
njega nastopa, da »tehniških proble-
mov zanj očitno ni več in vse ne-
premostljive težave programa so zanj
igrača. Njegova igra je prevzela vso
koncertno publiko«.

O ostalem delu sporeda bi še ome-
nili, da se nahajajo tukaj najboljši za-
stopniki literature za ta instrument
in to iz starejše ter klasične dobe.
Spored je torej sestavljen kar najbolj
vestno in instiktivno. Odkril nam bo
krasote doslej nam še nepoznane
muzikalne literature.

»Nova muzika«

dvomesečnik za vokalno in instrumen-
talno glasbo v izdaji in zalogi ljubljanske
Glasbene Matice je izšel v 5. številki
svojega I. letnika. Zastopani so Pavčič,
Ravnik, Osterc, Premrl in drugi kompo-
nist. —

Mariborski in dnevni drobiž

Matej Benčur-Kukučin

Kakor smo že včeraj poročali, pripel-
jejo danes zvečer preko Zagreba na
potu na Slovaško v Maribor zemske o-
stanke najbolj plodovitega in priljublje-
nega slovaškega pisatelja Benčur-Ku-
kučina, ki je umrl v Pakracu v Slavoniji
dne 21. maja v 68. letu starosti. Benčur-
Kukučin se je rodil pod Tatro v Oravi.
Svoja mlada leta je preživljal sprva na
ozemlju današnje Čehoslovaške, drugo
polovico pa največ med Hrvati v Dal-
maciji in Južni Ameriki.

Za časa njegovih študij je madžarska
vlada zapirala slovaške srednje šole in
mladi Benčur je hodil od ene do druge,
dokler ni bil primoran, da vstopi v mad-
žarsko učiteljsko. Kot učitelj ni mogel
gledati in trpeti madžarskega pritiska
na svoj narod in vpisal se je na medi-
cinsko fakulteto v Pragi. Ker se radi
tega ni smel več vrniti v svojo domo-
vino, se je preselil kot zdravnik med
brate Hrvate na otok Brač, kjer si je tu-
di poiskal svojo življensko družico. Po-
zneje je odpotoval z izseljenci zopet k
Hrvatom in Slovencem v Južno Ameri-
ko.

Največ motivov in podlage za svoje
delo je vzel ravno iz življenja Jugoslo-
vanov. Napisal je mnogo slikovitih po-
vesti, a največje knjige so: »Dom v
strani« (»Dom ob bregu«) in »Mati vo-
la« (»Mati zove«). Tudi v tujini je mno-
go delal za osamosvojitve svojega na-
roda in svoje zemlje. Po svetu sta ga če-
škoslovaška vlada in Slovaška Matica
ponovno pozvala, da naj se vrne v svojo
domovino in pomaga na zgradbi mlade
češkoslovaške države, toda iz rodbin-
skih in zdravstvenih razlogov je Kukučin
ponudbe in vabila odklonil, dasi je svojo
domovino tako vroče ljubil.

Mrtve potuje Benčur-Kukučin sedaj
tja, kamor ga je nekoč vleklo srce. Slo-
venski narod se o priliki prevoza zem-
skih ostankov klanja manom velikega
slovaškega rodoljuba in pisatelja in po-
šilja iskrene pozdrave tudi bratskemu
slovaškemu narodu. Simčiková.

Slavnost ob desetletnici ČSR.

K proslavi desetletnega obstoja češko-
slovaške republike, ki se bo vršila v so-
boto 27. tm., prispejo tudi delegati posa-
meznih lig iz Celja, Ljubljane in Zagre-
ba ter zastopnik Saveza JČ Lig iz Beo-
grada, kot tudi odposlanec češkoslova-
škega poslanstva v Beogradu, sekretar
g. dr. Hub. Slavnost bo otvorila polno-
številna vojaška godba pod vodstvom
kapelnika kpt. I. kl. g. Svobode s če-
škoslovaško himno in overturo Smeta-
nove opere Libuše. Nato bo govoril pred-
sednik mariborske JČLige narodni po-
slanec g. dr. Pivko in predsednik Če-
škega kluba g. Franjo Bureš, ker slavi
Češki klub ob enem 25letnico svojega de-
lovanja v Mariboru. Na dnevnem redu
so nato še pevske točke Glasbene Matic-
ce, govori zastopnikov oblasti in odlič-
nih gostov. Prireditve se bo vršila pri
pogrjenih mizah. Vstopnine ne bo. Čla-
ni Lige dobijo pismena vabila, ostali pri-
jatelji Čehoslovakov lahko dvignejo va-
bila pri g. Burešu v Vetrinjski ulici.

Hidro-terapevtsko kopališče v Mari- boru.

Po sklepu ankete zastopnikov OUZD
(Okrožnega urada za zavarovanje de-
lavcev). Delavske zbornice in mestne
občine bo OUZD zgradil v Mariboru ve-
liko stavbo za svoje uradne prostore, za
podružnico Delavske zbornice, za ambu-
latorij ter za fizikalno in čistilno kopa-
lišče. Mestna občina bo dala zemljišče,
vodo in plin za gotovo dobo po režijski
ceni, elektriko po znižani ceni in sub-
vencijo v slučaju pasivnosti kopališča.
Dokler ne bo načrtov za novo javno ko-
pališče, ostane staro kopališče, kakor je
sedaj. Drugi mesec bo še enkrat posve-
tovanje o teh načrtih in pripravi OUZD
do tedaj vse skice. —

Preobtežba Chevrolet-avtobusov.

Z ozirom na večkratne defekte se je
izkazala nujna potreba omejiti število
potnikov na mestnih Chevrolet-avtobu-
slih. V to svrhu se je določilo kot najvi-
šjo dopustno obtežbo 20 potnikov (14
sedežev, 6 stojšč) in imajo mestni šof-
erji strog nalog za točno izvajanje te
določbe.

Gradbena akcija

zaostaja. Mestni svet je sinoči na svoji
seji podelil le dvoje dovoljenj za gradbo
hiš in sicer g. Petejani za stanovanjsko
hišo v Gajevi, g. Košarju pa za stano-
vanjsko hišo in pekarno v Kettejevi uli-
ci. Uporabno dovoljenje se je izdalo za
hišo g. Gerliča v Radvanjski in za hišo
g. Jerebiča v Kosarjevi ulici. —

Zatvoritev južnega dela Mlinske ulice.
Vsled regulacije Tattenbachove ulice
bo Mlinska ulica med železniškim pod-
vozom ceste Ob Brodu in Prečno ulico
počasnjš od četrta dne 25. oktobra za
nekaj dni za vozovni promet zaprta. —

Opisu ruških roparjev

je treba dostaviti, da je bil izvršen no-
čni atentat pri pokopališču na nekega
poštenega moža in ne na človeka, ki je
zločincem grozil z izdajo. Zakaj so na
moža streljali, mora šele ugotoviti pre-
iskava. —

Ljudska univerza v Mariboru.

V petek, dne 26. oktobra, se predvaja
v Apolo-kinu interesanten higijenski film
»Boj proti kozam ali osepnicam«. Film
predstavlja, kako so se borili različni
narodi do najnovejšega časa proti tej
grozni morilki človeštva. Uvodno pred-
vanje bo imel oblastveni referent dr. Ju-
rečko. Prva predstava je za mladino ob
4. pop. Druga predstava ob 8. zvečer. V
ponedeljek, 29. oktobra bo predaval od-
vetnik dr. Snuderl o jugoslovanskih bra-
čnih zakonih. —

Iz mariborskega občinskega sveta.

Občinski svetnik Anton Golež, trafli-
kant na Aleksandrovi cesti, je odložil
svoj mandat v mariborskem občinskem
svetu in pride na njegovo mesto dr. An-
drej Vebler, odvetnik v Mariboru. —

Nalezljive bolezni v Mariboru.

Mariborskemu mestnemu fizikatu je
bil od 15. do 21. oktobra prijavljen samo
1 slučaj oboletosti na nalezljivih bole-
nih in sicer en slučaj ošpic. —

Obratovanje časa v mestni okolici.

Trgovski gremij za okolico Maribor
naznanja, da traja obratovalni čas v tr-
govinah in branjarijah izven mesta ob
delavnikih od 7. do 12. in od 14. do 19.
ure, ob nedeljah pa: a) v krajih brez
službe božje od 8. do 10. ure, b) v
krajih z eno mašo po isti 2 uri in c) v ta-
kih krajih, kjer je več maš, določi obra-
tavalni čas občinski predstojnik. V obči-
nah Krčevina in Lajtersberg morajo biti
trgovine ob nedeljah ves dan zaprte. V
občinah: Kamnica, Krčevina, Lajters-
berg, Pobrežje, Radvanje, Studenci in
Tezno smejo vse trgovske obratovalni-
ce ob sobotah obratovati tudi v opoldan-
skem odmoru. —

Ureditve vojaškega pokopališča na Pobrežju.

Udruženje vojnih invalidov v Maribo-
ru je sklenilo, da tudi letos primerno u-
redi zapuščene vojaške grobove na
mestnem kopališču v Pobrežju pri Mari-
boru. Do praznika Vseh svetnikov bodo
popravljeni in okrašeni grobovi vseh žr-
tev svetovne vojne brez razlike narod-
nosti. Mestna občina je dala v to svrhu
radevolje na razpolago več delovnih mo-
či. Urejevanje grobov se je že pričelo in
sicer pod nadzorstvom ravnatelja mest-
nega pogrebnega zavoda Emila Gerba-
ca. Za ureditev grobov je dala na raz-
polago večje število vojakov tudi voja-
ška oblast. —

Diplomski izpit

na višji pedagoški šoli v Beogradu so
napravili učitelji iz naše oblasti: Ljubo-
mir Gorup v Slovenski Bistrici, Josip
Štancar v Ljutomeru, Simon Dobernik v
Dolnji Lendavi ter Vida Pogačnik v Lju-
tomeru. —

Nehvaležen gost.

Sinoči si je policiji že znani A. T. do-
volil novo junaštvo. Prijatelj ga je pova-
bil v svojo skromno barako v Vrbanovi
ulici iz usmiljenja ter mu obljubil, da mu
prinese dobro južino. Pustil ga je v svo-
jem domovanju samega ter šel zanj iskat
južino. Ko se je vrnil z južino v žepu, je
našel svojo barako prazno ter takoj o-
pazil, da je s prijateljem izginil dobro
ohranjen usnjat suknjič in srebrna žepna
ura... — Možu je že večkrat izginila
kaka stvar, a na svojega »prijatelja« do
danes ni mogel niti v sanjah sumiti...
Policija je danes zjutraj uvedla poizve-
dovanje za svojim znancom. —

Mariborsko gledališče

REPERTOAR:

Sreda, 24. okt. ob 20. »Therese Raquin«,
ab. A. Premijera.

Četrtek, 25. oktobra ob 20. uri »Hlapci«
ab. C. Kuponi.

Petek, 26. oktobra. Zaprto.

Sobota, 27. oktobra ob 20. uri »Robert in
Marijana« ab. B. Premijera.

Nedelja, 28. oktobra ob 15. uri »Ognje-
nik«. Znižane cene. Kuponi. — Ob 20.
uri »Gejša«. Znižane cene. Kuponi.

»Robert in Marijana« na mariborskem
odru. Naš vzgledno marljivi ansambl pri-
pravlja Gerardyjevo »prekrasno igr«
»Robert in Marijana«, ki je imela lansko
sezono velik uspeh na večini jugoslo-
vanskih odrov. Premijera bo že v sobo-
to 27. oktobra.

H koncertu čelista Cassade v Mariboru

Izmed solističnih koncertov so
menda nastopi čelistov najredkejši.
Pri nas je v desetletni poprevratni
dobi koncertiral edino čelist Tkalcich
iz Zagreba leta 1920. Čelo je po mo-
delu violine zgrajen bas-instrument,
ki zavzema v modernem godalnem
orkestru približno isto mesto, kakor
pa tenor v mešanem zboru. Njegova
uporaba je doslej različna kakor pri
violinji, vsled česar je tudi igranje na
tem godalu bolj kompliciranega zna-
čaja.

Bogata je danes literatura za ta
instrument. Najdemo tukaj zastopnike
vseh dob in narodov. Dvočakov
koncert v h-molu je svoječasno pro-
izvajal Tkalcich. Skladbe onih skla-
dateljev, ki so bili obenem čelisti, imajo
to svojstvo, da temelje v bistvenostih
instrumenta, katere pač najbolje poz-
na isti, ki ga igra. To bomo videli pri
Griegovi sonati, ki se šteje k najzna-
menitejšim skladbam za čelo. Igralec,
ki hoče to kompozicijo smiselno in-
terpretirati mora imeti na svoji tonski
paleti najraznovrstnejše barvne odten-
ke ter mora razpolagati z globoko
muzikalnostjo in visoko tehniko.

Vsi ti predpogoji so podani v naj-

Vstajenje iz pepela

HERCULANUM. — TRINADSTROPNE HIŠE. — OPREMA IN POSODA. — VELIKO PRIČAKOVANJE.

Profesor Amadeo Majuri, ravnatelj napuljskega muzeja je objavil svoje prvo poročilo o izkopavanju Herculanuma, ki se je začelo pred tričetr leti. Kopati se je začelo na jugu mesta pri takozvani »hiši okostja«. Ta stavba je del bloka, ki je bil že poprej do polovice izkopan iz lave.

Delo je radi tega tako težavno, ker ni bil Herculanum zasut od pepela kakor Pompeji, temveč od ogromnega toka lave, ki se je spremenila v tako trdo kamnjenje, da je za odstranitev potrebno delo kakor v rudnikih. Nad starodavnim mestom pa leži moderna Resina in ker bi bilo podiranje mnogih hiš predrago, bodo morali graditi mnoge dolge rove.

Po novi, že nekaj let v Pompeju izvajani sistematični metodi bo ostal vsak kamen na svojem mestu in vse najdene starine se bodo skrbno ohranile v prvotnem položaju in stanju. V prastaro mesto prodirajo od ene strani, kjer je bilo manj zgradb — torej iz predmestja — in nadeja se, da bodo tako najlažje dosegli Decumanus Maximus — glavno cesto in forum s svetišči in vsemi umetninami.

»Hiša okostja« je popolnoma odkrita. Nekdaj pod Karlom III. so s krampi razbili mnogo sten ter uničili dosti stenskih slik meneč, da bodo prodrli do raznih zakladov. Ostalo je pa le še več sob z barvanim tlom iz marmornja, z mozaiki in freskami pompejskega sloga.

Zraven »hiše okostja« je veliko poslopje v načrtu popolnoma enako že znanim pompejskim hišam. Novo in presenetljivo je pa to, da ima ta zgradba tudi tretje nadstropje nad galerijo atriuma.

Odkopali so gornje nadstropje neke manjše hiše ter našli na velike umetnine. Prostori so deljeni z lesenimi stenami, nadstropja pa vežejo lesene stopnice. Ves ta les so dali pod steklo, da ne bi na zraku razpadel. Spalnica z nizko široko posteljo iz lesa ima zanimive slike in ostanke velike lesene omare in drugega pohištva. Druga soba je bila najbrž za otroke, ker stoji v njej dvojice malih postelj.

Našlo se je tudi precej posode: kozarcev, krožnikov, steklenic in celo ostanke jedil so ležali naokrog. Pričakuje se, da bodo druge hiše še v boljšem stanju kot prve. Pri prvih se je zgodilo precej škode z nesistematičnim delom. Te škode v bodoče ne bo več.

Sedaj pridejo na vrsto vodovodne naprave in razne delavnice, ki bodo nudile obilico zanimivega materiala.

Ob začetku raziskovanja so bili zgodovinarji še mnenja, da je Herculanum identičen s takozvano »pisonsko skupino«, kjer se je našlo 150 bronastih in marmornatih soh, ki so ponos napuljskega muzeja. Izkazalo se je pa, da so se vse te umetnine našle v neki hiši predmestja in da morajo biti pravi zakladi v središču mesta, ki je bilo sedež elite. Nadalje je bilo mesto Pompeji od katastrofe l. 79 po Kr. zadeto počasneje kot pa sosednje mesto, kjer se je lava razlila nalik silnemu hudourniku. Pompejci so lahko bežali in skrivali svojo dragocenost, v Herculanumu je bilo pa to nemogoče. Iz tega zasutega mesta se bo dala dobiti najboljša slika tedanje dobe.

Zrute džungle

Kultura, ki je objela evropska in ameriška mesta, je povzročila, da se divja priroda vedno bolj oddaljuje od človeštva in se nam sodobnikom že naravnost čudno zdi, da sploh še žive kje levi, tiri in druge zverine, ki napadajo človeške naselbine in zahtevajo velikanške žrtve. Čudno se nam zdi, da obstoje pokrajine, v katerih se morajo ljudje neprestano boriti za svoj obstanek z divjimi zvermi. Pred kratkim je izdala vlada Sprednje Indije statistiko, iz katere je razvidno, kako strašne žrtve ima tamkajšnje ljudstvo v boju z levi, tigri itd. L. 1926 so pomorile zverine 1955 oseb, leta 1927 pa je znašalo število žrtev že 2.285. Ako pa prištejemo že žrtve strupenih kač, pa je številka še neprimerno višja. Skupna vsota žrtev džungle izgleda sledeče: tigri so pobili 1.033 ljudi, leopardi 218, volkovi 465, mrjasi 85, medvedi 78, sloni 56, šakali 41, krokodili pa 136. Toda ti grabežljivci so še skromni napram strupenim kačam, ki zahtevajo letno skoro do 20.000 človeških žrtev. Na drugi strani pa je treba pripomniti, da tudi človek ni čisto nič obziren napram zverinam. Preteklo leto je bilo ubitih v Indiji 1.268 tigrov, 4.300 leopardov, 2.738 volkov in 57.116 strupenih kač.

Automobilist zažgal vas

Nepredvidnost nekega avtomobilista je povzročila, da je vas Selpiere de Mesage pri Grenoblu v Franciji postala žrtev požara. Avtomobilist se je ponoči pripeljal v vas ter si je s svečo svetil, ko je nalival bencin. Nastala je eksplozija, ki je razdejala avto, pri tem pa zažgala najbližjo hišo. Ker v vasi ni gasilcev, se je ogenj v vetrovni noči tako razširil, da so vse hiše pogorele do temeljnih zidov.

Hindenburg in Ludendorff

Vodja nemških ekstremnih nacionalistov general Ludendorff vidi vsepovsod zarote prostozidarjev. Z velikim krikom je razodel tudi novico, da so ga tajne lože obsodile na smrt ter da mu že strežejo po življenju. Državnemu predsedniku Hindenburgu je poslal brzojav s prošnjo za varstvo pred zarotniki. Nacionalisti so računali, da bodo Hindenburga na ta način spravili iz rezerve

in da bo Ludendorff dobil od njega nekaj besed, ki bi se dale propagandistično izrabiti. Ludendorffov list »Deutsche Wochenschau« pa priobčuje sedaj sledeči odgovor: »Ekszelenca, čast mi je po nalogu gospoda državnega predsednika potrditi prejem Vašega brzojava. Podpisan: Dr. Meissner, državni tajnik.« — Listu ni po volji ne odgovor in ne dejstvo, da ni Hindenburg osebno potrdil prejema brzojava.

Poskusne volitve

Amerikanci si res privoščijo marsikaj, kar je pri nas v Evropi nemogoče. Sedaj, ko ne morejo pričakovati izida predsedniških volitev, je eden od velikih listov izvedel enostavno poskusne volitve. Razdelil je 19 milijonov glasovnic s pozivom, naj vsakdo vpiše ali ime Hoover ali pa ime Smith. Od 19.000.000 glasovnic jih je prišlo nazaj samo okrog 300.000. To je seveda popolni fiasko volilnega poskusa. Čitatelji so si mislili, naj list kroti svojo radovednost. List pa kljub temu objavlja izide svojih »volitev« in po njegovi objavi naj bi bilo 200.000 glasov za Hooverja, za Smitha pa samo 100.000. Vse skupaj je najbrž samo reklama za republikanskega kandidata.

Prava beseda.

Sodna razprava, publika kriči:
Sodnik: »Kdor se še oglasi, bo odstranjen iz dvorane!«
Obtoženec: »Živijo, to je prava beseda!«

Otroci drugih.

»Otroke drugih res obožujem,« je nekdo dejal v družbi, ko se je govorilo o družinah s številno dečo.
»Potem se pa oženite,« mu je drugi nasvetoval.

Nemogoča zvestoba.

Kako naj bom možu preko groba zvesta, ko se pa hoče dati sežgati?!

Dober svet.

Draga moja, če že hočeš po poti greha, potem glej, da ne greš peš!

Tolažba.

»Zakaj tako slabe volje, gospod doktor?«
»Pacijent, ki sem ga včeraj prevzel, je umrl.«
»Čemu slaba volja? Saj bi bil mogoče tako tudi umrl!«

Nenavadno maščevanje nesrečnega soproga

Londonški sodnik Dumet je imel razsoditi v nenavadno kompliciranem sporu. Gospa Fanny Silver je tožila svojega moža Barneta radi zanemarjanja zakonjskih dolžnosti in radi neprijaznega obnašanja. V obtožbi je navedla, da je postal položaj zanj že naravnost neznošen. Leta 1925 je leto dni po poroki povila možko dete. Namesto, da bi bil mož tega dogodka izredno vesel, pa se je od tedaj popolnoma izpremenil. Čeprav živimo v isti hiši, skupaj obedujemo in večerjamo, je izjavila gospa Fanny, pa od tedaj ni mož izpregovoril z menoj niti ene besede, ki ni bila potrebna. Vrh tega me ni nikdar poklical po krstnem imenu, še manj pa povabil na sprehod. Sploh od rojstva otroka ni pokazal napram meni niti najmanjšega znaka ljubezni in je celo odločno odklonil tudi to, da bi se z menoj prepiral, kar bi vsekakor imela raje, kakor da ga gledam, kako se sprehaja po hiši, kakor da bi bil nem. Gospod Barnet je priznal resničnost te obtožbe, pripomnil pa je, da je prišlo do tega položaja samo po krivdi tašče. Odkar je namreč njegova žena rodila otroka, je tašča skoro vsak dan prišla v hišo in se ponašala, kakor da bi bila ona gospodarica. Zaman se je temu upiral, zaman svaril svojo ženo. Ko pa je uvidel, da raje posluša svojo mater kakor njega, je sklenil, da bo odšel naprej živeti, kakor da bi ona za njega sploh več ne obstojala in je zato več let molčal. Obe stranki sta tudi na sodnji trdovratno vztrajali pri svojem stališču in se nista niti pogledala. Sodnik je prišel seveda v nemalo zadrego, kako naj reši ta nenavaden spor in je končno odgodil razpravo na nedoločen čas.

Slabost močnega spola

Nedavno so stavili newyorški listi svojim čitateljem sledeče vprašanje: »Ali so v Zedinjenih državah bolj gizdavi moški ali ženske?« Zveza brivcev in trgovcev s parfumom je nato odgovorila s pismom, v katerem so zelo zanimivi podatki. V Zedinjenih državah se nad pol milijona moških poslužuje kozmetičnih in drugih sredstev za lepševanje. Ti moški so samo l. 1927 potrošili 750 milijonov dolarjev za razna lepota. Poročilo neke organizacije vlasljarjev pa pravi, da si v velikih mestih Zedinjenih držav številni moški, mladi in stari, ondulirajo lase kakor ženske. Često se dogaja, da se starejši gospodje poslužujejo najraznovrstnejših znanstvenih masaž, upajoč, da bodo na ta način izbrisali sledove svoje starosti.

Največjo hišo na svetu

grade sedaj v Newyorku. Visoka bo nič manj kot 242 metrov in bo imela 68 nadstropij. Evropejci si tako ogromnih hiš ne moremo predstavljati. Delavci že kopljejo temelj za tega velikana in bo stavba gotova l. 1930. Poslopje bo veljalo 30 milijonov dolarjev.

Golobi v službi zrakoplovstva

Mehikanska letala, ki nimajo radioaparatur, jemljejo seboj na novo otvoreno zračno progo Tuxpam—Tampico polobe-pismošče, da jih odpošljejo v slučaju kake nezgode. Golobi so se baje že dobro obnesli v službi zrakoplovstva.

Učitelj, ki vozi šolo s seboj

Učitelj Hunnicut, ki je bil premeščen iz Seattle na Alasko, ni imel za svojo prtljago samo knjige in druga učila, temveč tudi — šolo. Ta šola je lesena ter se da zložiti in razdreti. V njej lahko sedi 28 šolarjev.

Ni za ta posel.

Oprostite, blagajniško mesto ni za Vas! Kako to?
Opazil sem, kako se zanimате za Zepelinov let v Ameriko. To je že sumljivo.

Predrago.

Sodnik: »Ugotovljeno je, da ste tožitelju rekli »lopov«. Ali imate še kaj prijaviti?«
Obtoženec: »O, dos! Šel! Pa bi me prišlo predrago.«

Sport

ISSK Maribor stopa v prvenstvo.

V nedejšo nadaljujejo mariborska prva moštva z bojem za točke. Potem ko so nastopili v prvi letošnji prvenstveni tekmi že vsi klubi mariborskega okrožja razen ISSK Maribora, smo imeli sedaj tritedenski odmor v prvenstvu. Prihodnjo nedeljo pa stopi na plan tudi naš pravak, ki se v svojem prvenstvenem startu sreča z ambicioznim Železničarjem v ljudskem vrtu. Poslednja tekma te dvojice je bila šele predzadnja nedeljo v finalu za poškodbeni fond; takrat se je posrečilo »Mariboru« šele po odmoru zagotoviti si zmago. Železničar se tega dejstva zaveda in bo napel vse sile, da dokaže svoj napredek. Rutinirano in v vseh ozirih — zlasti kar se tiče skupnosti igranja — boljše moštvo »Maribora« pričakuje mirno svojega starta v trdnem prepričanju, da njegovo znanje ni popustilo v štirih mesecih med stari in novim prvenstvenim letom. Nedejska igra imenovane dvojice bo prva zanimivejša prvenstvena tekma tekoče jeseni. Akoravno pojde tu za dragocene točke in nič manj važno razliko golov, upamo da bomo gledali lep šport, vreden sijajnega dviga mariborskega nogometa.

V predtekmi nastopita mladini Maribora in Železničarja pravtako v borbi za prvenstvo. Poslednjikrat sta si stali ti enajstoričniki nasproti avgusta meseca v finalu za pokal Ilirije, kjer so zmagali Železničarji v podaljškju tekme 3:2.

Silno razburjenje

vlada v zagrebških športnih krogih radi spremembe § 17. pravil JNS, ki je bila sklenjena na nedejskem obnem zboru JNS. V bodoče zahteva namreč za spremembo pravil navadna absolutna večina navzočih delegatov, medtem ko je bila doslej potrebna kvalificirana dvotretnjska večina. Čemu se Zagreb toliko boji te izvršene spremembe pravil? V Beogradu se je že večkrat pojavila namera in želja dobiti sedež JNSa iz Zagreba v Beograd. No in sedaj po nedejskem glasovanju, ko je glasovalo kvalificirano število dveh tretjin navzočih delegatov za uvedbo navadne večine, lahko izvedejo Beograjčani svojo namero, kadar hočejo... Zagreb ni nikdar pričakoval, da bo razmerje glasov pri omenjenem predlogu 201:96! Zato sedaj v silni nervozi iščejo krivce, kako je moglo priti do tega, da je ostal Zagreb v manjšini za pet glasov. Če ne bi bili po kazali neki zagrebški klubi toliko nemarnosti — ostali so doma — ne bi prišlo do spremembe, pravijo eni. Drugi ugotavljajo, da je kriv poraza Zagrebčanov Gradjanski, ki je prejel baje 27 polnomočij, a mu jih je bilo verificiranih le 20. Čemu se ni šlo na občni zbor z vsemi 27 polnomočji, o tem je Gradjanski dolžen dati pojasnila, vzklika danes gošpod Ks. v »Jutarnjem listu«. Na drugem mestu pa prinaša isti list pod naslovom »Neka se zna« seznam vseh 30 klubov ošeške opdzveze, ki so glasovali za Beograjčane ter tako »omogočili da morejo sedaj Beograjčani prenesti po mili volji ošeške podzveze, ki so glasovali za Beograd«. — Nikjer pa ne vpraša g. Ks. niti sebe niti JNSa, kaj je bil globlji razlog, da je pri nedejskem glasovanju dobil Beograd tolikšno večino!

Nogomet v Ptuj.

Isti dan ko igrata v Mariboru prvenstveno tekmo »Maribor« in Železničar, se bo vršila prihodnjo nedeljo tudi v Ptuj prvenstvena igra SK Ptuj—SK Svoboda. Obe moštvi sta si enakovredni in ni mogoče prorokovati izida.

Nedejski derby v Gradcu

med Sturmom in GAKom je končal z neodločnim rezultatom 2:2. Tej tekmi, za katero se zanima tudi naše športno občinstvo, je prisostvovalo blizu 3000 ljudi. Za Sturm je zabil dva gola Dellinger, za GAK tudi dva gola Ptaček.

Težka odločitev.

— Kako ime naj daja svoj novi tvrdki? vpraša Zvižgovec družabnika Čivkoviča.
— »Pri rdeči svetilki!«
— Neumnost! To ime je za film, ne pa za trgovino! Reciva raje »Pri peteh letnih časih!«
— Bedak! Saj so samo štirje!
— Kaj pa mrtva sezona...?

Prebivališče izobčencev

(Božva).

Meseca oktobra t. l. je stopila mariborska kaznilnica v štirideseto leto obstoja.

Za mesto Maribor je ta zavod v prvi vrsti kot večja javna in znana ustanova vitalnega pomena. Mimo tega pa ima poseben pomen za mariborsko trgovstvo, za katero prihaja kaznilnica v odlični meri v poštev kot konzument.

Dalje imajo od zavoda korist v Mariboru bivajoči državni nameščenci vseh strok in zavodi, ki jim kaznilniške obrti po nižani ceni izvršujejo razna naročila.

Kaznilnica nudi tudi ceneno delavno moč za poljska in težja domača dela.

Kljub razmeroma ozkim stikom, ki jih imajo na ta način Mariborčani s kaznilnico, je vendar redkim natančneje znan njen notranji ustroj, njeno bistvo. Zato bomo v pričujočem opisu skušali seznaniti širši krog naših čitateljev z nekaterimi posebnostmi te hiše, kjer je že na stotine naših rojakov delalo pokoro za nepremišljena dejanja in kjer si bo brez dvoma še marsikdo moral hladiti prevročo kri, premišljevali med svojo in tujo lastnino itd. Saj kaznilnica je končno kakor odprt grob, iz katerega neprestano veje resnica: Danes meni, jutri tebi.

I.

Pred dobrimi štirimi desetletji sta bili moški kaznilnici Karlau v Gradcu in Ljubljani tako prenapolnjeni s kaznjenci, da nista mogli več prevzemati novih obso-

jencev. Ker ni bilo pričakovati, da bi se v doglednem času dotok kaznjencev zopet zmanjšal, je sklenila bivša avstrijska pravosodna uprava zgraditi med Ljubljano in Gradcem nov kazenski zavod, ki naj bi po svoji obsežnosti, kakor tudi po arhitekturi in notranjem ustroju ustrezal potrebi in zahtevam modernega načina kazenske izvršitve. Stavbišče za novi zavod je bilo kupljeno od barona Rasta in nekega njegovega sosedu in sicer več travniških, njivskih in vrtnih parcel na desnem bregu Drave, v Magdalenskem predmestju Maribora. Tu je bila dograjena leta 1889. mariborska moška kaznilnica, ki so zidali pet let. V avgustu navedenega leta so bila končana zadnja stavbna dela, oktobra so vselili prve kaznjence.

Kaznilniško poslopje je zgrajeno na poseben način. Že okoliščina, da je v celoti s 6 m visokim obzidjem ograjeno kolonijo kaznjencev en sam dohod iz zunanje sveta, opozarja na strogo premišljenost arhitekture, ki se je v tem slučaju omejila le na najpotrebnejše. Glavni in hkratu edini vhod vodi skozi tako zvano vhodno poslopje, v katerem so nastanjeni nadzornik straže in njegova namestnika, ki imajo družinska stanovanja, ter vsi neoženjeni pazniki. Na obeh koncih vhodnega poslopja se pričinja obzidje. Pri glavnih vratih noč in dan bdi v svoji celici paznik-vratar.

Od osme ure zvečer do šestih zjutraj je prihod in odhod za vsakega brez izje-

me zaprt. Podnevi prosto prihajajo in odhajajo samo kaznilniški nameščenci, a zasebniki, ki imajo opravka pri ravnanju ali upravi, smejo vstopiti šele tedaj, ko so se vratarju izkazali s kako izkaznico, oziroma, če se »cerberusu« ne zde sumljivi. S tem pa, da so prekoračili glavni vhod, jim še nikakor ni odprta pot v notranjost hiše. Le preko predvorja in po kamenitih stopnicah na mostovž pred stražnico in nadzornikovo pisarno lahko prispejo. Tu namreč zadenejo na močno železno pregrado, ki straži prihod v mračen hodnik in od tam k pisarnam. Službojoči paznik prišleca še enkrat premeri z očmi od vrha do tal, nakar vtakne ključ v ključavnico paličastih železnih vrat in spusti človeka noter. Šele sedaj more prišlec neovirano skozi steklena vrata tja, kamor se je bil namenil. Na levi in desni strani so vrata, opremljena z napisi, ki pojasnjujejo, kdo notri uraduje.

Pisarniški oddelek zaključuje poprečen hodnik z dvema oknom. Na tem hodniku se zbirajo vsako jutro ob osmih kaznjenci in pazniki, ki žele ali morajo govoriti s hišnim gospodarjem — višjim ravnateljem. Mnogim je na tem mestu že burno utripalo srce, bodisi iz bojazni pred kaznijo, bodisi v skrbih pred neugodnimi novicami, ki so jih slutili, ali pa tudi v nestrpnem pričakovanju olajšanja in razbremenitve. Slednji so taki, ki gredo k višjemu ravnatelju po »slovo« in zadnje nauke za novo življenje.

Odtod vodijo zopet železna vrata v globočino zgradbe, v centralo. Teh vrat ne sme prestopiti drugi kot uslužbenec, višji sodni funkcionar, ali pa taki, ki imajo za to posebno dovoljenje od višjega državnega pravdnštva ali ministrstva

pravde. Le ob javnih kaznilniških koncertih, ki se vrše na centrali, je dovoljen vstop povabljenim gostom. Kratek, temen hodnik spaja centralo s pisarniškim oddelkom.

Centrala napravi na nevajeno oko skrivnostno-veličasten dojem. Skozi veličanska okna v treh nadstropjih lije v prostor dnevno svetlobo, ki ob solnčnem vremenu mehko obseva prazne, bele stene in zlasti križem razpeljane železne ograje ob mostovžih. Človeku se zazdi, da stoji v ogromni kupoli. A ko se oko znebi prvega, splošnega vtisa in jame stikati za posameznostmi, stisne srce plaha groza; zakaj nenadoma se zave, da to ni veličastna kupola, ki bi se dala njena svetla okna odpreti na tri strani sveta v brezmejno prostost, ampak da je močna železna kletka. Iz nje pač morejo splavati misli in hrepenenja tja ven proti zelenemu Pohorju, a telo, ubogo, trepetajoče telo mora ostati za železnimi rešetkami, ki so vzdane v betonski okvir teh devetih velikih oken.

S centrale se cepita v vodoravni smeri na levo in desno tako zvana A in B oddelka skupnega zapora, a od sredine centrale v kotu 60° takisto A in B oddelka samotnega zapora. Iz ptičje perspektive ima ta del kaznilnice obliko polovice šesteroglate zvezde. Prostori, v katerih bivajo kaznjenci, so razdeljeni na visoko prtiličje in dve nadstropji. V vsakem nadstropju skupnega zapora je po ena soba za 12, štiri za 8 in ena za 4 može. V vsakem nadstropju bi torej praviloma moralo bivati 48 jetnikov, a pri sedanjem stalno visokem številu kaznjencev jih je navadno nad petdeset.

(Dalje prihodnjic.)

Mali oglasi izključno v posebnem oddelku in posebnem razpisu obdelava: vsaka beseda 30 p. najmanjši znesek Din 5.—

Mali oglasi

Zahteva, doplačevanje in oglaševanje: vsaka beseda 50 p. najmanjši znesek Din 10.—

Simpatična gospa

36 let stara, izurjena tudi v trgovini in gostilniški obrti, išče dobrosočnega gospoda za skupno gospodinjstvo. — Naslov pove uprava. 2033

Damski česalni salon

Paradiž, Koroška cesta 7 izvršuje česanje, umivanje glave, ondoliranje, manikiranje itd. prvovrstno. 2036

Kupim staro zlato

srebrni denar, umetno zobovje po najvišjih cenah. — Ilger-jev sin, urar in juvelir, Maribor, Gosposka ulica 15. X

Velurje za damske plašče,

pliš, barbente, flanele kupite najceneje v manufakturni trgovini Srečko Pihlar, Maribor, Gosposka ulica 5. 1991

Bučno olje,

sveže in prvovrstno. Tovarna bučnega olja, Maribor, Pod mostom 7, desni breg Drave. 2015

Oddam takoj

ali s 1. novembrom lepo solnčno sobo s posebnim vhodom v bližini parka mlademu, solidnemu gospodu ali dijaku. Naslov pove uprava lista. 1990

Hitro popravilo ur,

ceneno in točno z 1—5 letnim jamstvom pri trdki A. Stojec, Maribor, Jurčičeva ulica 8. Po stenske in stoječe ure se pride na dom! 1837

Važno za vse!

Popravila šivalnih in pisalnih strojev, gramofonov, otroških vozičkov, koles in motorjev. Emajliranje in poniklovanje. Shramba koles in motorjev čez zimo. Vse to izvršuje najkulantnejše in po brezkonkurenčnih cenah meh. delavnica in trgovina dvokoles, pisalnih in šivalnih strojev, Justin Gustinčič, Maribor, Tattenbachova ulica 14. 1879

Ceneno češko perje!

1 kg sivga opuljenega perja 70 Din, napol-belo 90 Din, belo 100 Din, boljše 125 Din in 150 Din, mehko kot puh 200 in 225 Din, boljše vrsta 275 Din. Pošiljave carine prosto, proti povzetju, od 300 Din naprej poštnine prosto. Vzorec zastoni. Blago se tudi zamenja in neugajajoče vzame nazaj. Naročila samo na **Benedikt Sachsel, Lobez št. 4, Pizna, Češko-slovaška**. — Poštne pošiljke rabijo iz Češkoslovaške v Jugosla vijo približno 10 dni. 1963

Sube gobe

plačuje najvišje **M. Geršak & Co.** Ljubljana, Prečna ulica 4 (poleg mestne ljudske kopeli) Telefon 2320 1912

Modna trgovina

ANTON PAS Maribor, Slovenska ul. 4 Potrebščine za krojače in šivilje

Vazelino

In kremo za čevlje, motvoz, vrvarske izdelke, pletenine, drobnariljo, parfumerije, papir in šolske potrebščine, baterije, žepne svetiljke itd. Na debelo in drobno priporoča **DRAGO ROSINA, MARIBOR,** Vetrinjska ulica št. 26 2003

Baržun

v veliki izbiri že od Din 22.— naprej se dobi pri I. Trpinu, Maribor, Glavni trg 17. U.

Samo Din 26—28 plačate

za podplatažje ženskih čevljev in Din 27—38 za podplatažje moških čevljev. Tudi vse čevlje z gumijastimi podplati in snežne čevlje sprejema v popravilo po najnižjih cenah »Brzopodplata«, Tattenbachova ulica 14. 1898

Za žaganje drv

z motorno žago se priporoča **Karol Kresnik** Državna cesta št. 20

Zastopniki se iščejo!

TAPETNIK

OSKAR WISTAN Maribor, Koroščeva ul. 4 se cenj. občinstvu najto-pleje priporoča. - Izvršuje popravila tudi na domu.

Spomnite se CMD!

Javna dražba!

Dne 26. oktobra 1928 ob 3. uri popoldne se vrši v Frančiškanski ulici št. 17 prisilna dražba nagrobnih kamnov, različnih cementnih plošč in cevi, dveh konj, dveh težkih vozov, ene železne blagajne, pisalne- ga stroja, moškega kolesa, pisalne mize i. t. d., nakar se interesentje opozarjajo.

BOGOMIR DIVJAK MARIBOR

Trgovina z dvokolesi in pnevmatiko. Istotam dobite tudi vse sestavne dele.

Glavno zastopstvo svetovnih koles Waffenrad-Steyer

Mehanična delavnica z električnim pogonom za popravila dvokoles in motociklov. Lastna poniklovalnica, bakranje in emajliranje.

Trgovina: **Glavni trg 17** 1590 Delavnica: **Ključavničarska ul. št. 1**

VSI, KI SO SI ŽE IN VSI, KI SI ŠE NISO ogledali bogate, izbirne zaloge **KRZNA** pri trdki **L. ORNIK, MARIBOR** KOROŠKA 9 naj se čim prej odločijo za nakup, kajti povpraševanje je veliko in najlepši komadi bodo kmalu razprodani. 1787